
Fuktighetskrem og oljebad forebygger ikke atopisk eksem

DEBATT

EVA MARIA REHBINDER

e.m.rehbinder@ous-research.no

Eva Maria Rehbinder er ph.d. og lege i spesialisering ved Seksjon for hudsykdommer ved Oslo universitetssykehus. Hun er leder av Forskningsutvalget i Norsk forening for dermatologi og venerologi. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikt: Hun ledet den omtalte PreventADALL-studien.

HÅVARD O. SKJERVEN

Håvard O. Skjerven er ph.d. og overlege ved Barneavdeling for allergi- og lungesykdommer og Klinisk forskningspost for barn ved Oslo universitetssykehus.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikt: Han ledet den omtalte PreventADALL-studien.

KARIN C. LØDRUP CARLSEN

Karin C. Lødrup Carlsen er professor ved Institutt for klinisk medisin ved Universitetet i Oslo, overlege ved Barneavdeling for allergi- og lungesykdommer ved Oslo universitetssykehus og leder for forskningsgruppeen ORACLE (Oslo Research group of Asthma and Allergy in Children, the Lung and Environment).

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikt: Hun ledet den omtalte PreventADALL-studien.

Oljebad eller fuktighetskrem forebygger ikke atopisk eksem i spedbarnsalder. Men fuktighetskrem er fortsatt viktig hos dem med eksem.

Atopisk eksem er en kronisk hudsykdom som rammer om lag hvert femte barn i Norge (1). Barn med atopisk eksem har økt risiko for andre allergiske sykdommer, slik som matvareallergi, astma og allergisk rhinitt (2). Forskere verden over har forsøkt å finne tiltak for å forhindre utvikling av eksem. Slike primærforebyggende tiltak må skilles fra sekundærforebygging, som tar sikte på å hindre forverring av atopisk eksem.

To små studier fra Japan (3) og USA og Storbritannia (4), publisert i 2014, fant at daglig bruk av fuktighetskrem fra tidlig spedbarnsalder reduserte forekomsten av atopisk eksem med 30–50 % ved seks til tolv måneders alder. Hver av studiene omfattet rundt hundre barn med økt risiko for atopisk eksem, basert på forekomst av allergisk sykdom hos foreldrene. Resultatene fra disse studiene gav håp om at fuktighetsgivende behandling kunne virke primærforebyggende mot atopisk eksem og derigjennom forebygge utvikling av andre allergiske sykdommer. For å dokumentere en slik effekt trengs store randomiserte studier.

De to hittil største studiene som har undersøkt om fuktighetskrem eller oljebad fra nyfødtperioden kan forebygge atopisk eksem, omfattet til sammen nesten 4 000 barn: den norsk-svenske studien *Preventing atopic dermatitis and allergies in children* (PreventADALL) (5) og den britiske studien *Barrier enhancement for eczema prevention* (BEEP) (6). I PreventADALL-studien ble alle gravide kvinner i Oslo, Østfold og Stockholm invitert til å delta i forbindelse med ultralydundersøkelse ved 18 ukers svangerskap. Studien omfattet nesten 2 700 kvinner, rekruttert fra desember 2014 til oktober 2016. Rett etter fødsel ble nesten 2 400 av deres barn randomisert til fire omtrent like store grupper: 1) hudintervensjon med oljebad på kroppen og krem til ansikt minimum fire dager per uke fra to ukers til ni måneders alder, 2) matintervensjon med tidlig matintroduksjon med smak av peanøtt(smør), melk, hvete og egg mellom tre og fire måneders alder, 3) begge intervensjoner eller 4) ingen intervensjon (kontrollgruppe) (5). Alle mødrene ble oppfordret til å amme i tråd med nasjonale retningslinjer. BEEP-studien ble gjennomført hos barn med høy risiko for utvikling av atopisk eksem, der kvinner ble rekruttert sent i svangerskapet. Studien omfattet nesten 1 400 av deres nyfødte barn, inkludert og randomisert til daglig bruk av fuktighetskrem eller kontroll fra inklusjonstidspunktet (6).

«Verken PreventADALL-studien eller BEEP-studien fant redusert forekomst av atopisk eksem»

Verken PreventADALL-studien ved ettårsalder (7) eller BEEP-studien ved toårsalder (8) fant redusert forekomst av atopisk eksem hos barna som fikk regelmessig oljebad eller ble smurt daglig med fuktighetskrem. Mangelen på forebyggende effekt var ikke avhengig av om tiltakene ble gjennomført etter protokoll, eller om barna hadde økt risiko for utvikling av atopisk eksem.

Disse resultatene var uventede, og mange ble skuffet. Funnene var så klare at forfatterne av en ledsagende lederartikkel konkluderte med at det ikke er grunnlag for å anbefale fuktighetskremer eller oljebad fra noen ukers alder for å

forebygge atopisk eksem (9). Det pågår nå studier som benytter mer avanserte formuleringer i fuktighetskremene for å undersøke om disse kan redusere forekomst av atopisk eksem.

«Resultatene var uventede, og mange ble skuffet»

Verken PreventADALL-studien eller BEEP-studien undersøkte effekten av fuktighetskremer eller oljebad som ledd i behandlingen av atopisk eksem. Fuktighetskremer er en svært viktig del av behandlingen av atopisk eksem. I gjeldende europeiske retningslinjer anbefales mellom 250 og 500 gram fuktighetskrem per uke i form av daglig helkroppssmøring (10). Dette gjelder både ved behandling av aktivt eksem og som et nødvendig tiltak for å forebygge ny oppblussing av eksem, et tiltak som kan redusere behovet for lokale steroider (11).

Manglende primærforebyggende effekt av fuktighetskrem og oljebad må altså ikke forveksles med manglende effekt av fuktighetskrem og oljebad ved allerede etablert atopisk eksem. Fuktighetskremer er fortsatt en hjørnestein i behandling av atopisk eksem, der målet er holde pasientene mest mulig eksemfrie.

LITTERATUR

1. Smidesang I, Saunes M, Storrø O et al. Atopic dermatitis among 2-year olds; high prevalence, but predominantly mild disease—the PACT study, Norway. *Pediatr Dermatol* 2008; 25: 13–8. [PubMed][CrossRef]
2. Paller AS, Spergel JM, Mina-Osorio P et al. The atopic march and atopic multimorbidity: Many trajectories, many pathways. *J Allergy Clin Immunol* 2019; 143: 46–55. [PubMed][CrossRef]
3. Horimukai K, Morita K, Narita M et al. Application of moisturizer to neonates prevents development of atopic dermatitis. *J Allergy Clin Immunol* 2014; 134: 824–830.e6. [PubMed][CrossRef]
4. Simpson EL, Chalmers JR, Hanifin JM et al. Emollient enhancement of the skin barrier from birth offers effective atopic dermatitis prevention. *J Allergy Clin Immunol* 2014; 134: 818–23. [PubMed][CrossRef]
5. Lødrup Carlsen KC, Rehbinder EM, Skjerven HO et al. Preventing atopic dermatitis and ALLergies in Children - the PreventADALL study. *Allergy* 2018; 73: 2063–70. [PubMed][CrossRef]
6. Chalmers JR, Haines RH, Mitchell EJ et al. Effectiveness and cost-effectiveness of daily all-over-body application of emollient during the first year of life for preventing atopic eczema in high-risk children (The BEEP trial): protocol for a randomised controlled trial. *Trials* 2017; 18: 343. [PubMed][CrossRef]
7. Skjerven HO, Rehbinder EM, Vettukattil R et al. Skin emollient and early complementary feeding to prevent infant atopic dermatitis (PreventADALL):

a factorial, multicentre, cluster-randomised trial. *Lancet* 2020; 395: 951–61. [PubMed][CrossRef]

8. Chalmers JR, Haines RH, Bradshaw LE et al. Daily emollient during infancy for prevention of eczema: the BEEP randomised controlled trial. *Lancet* 2020; 395: 962–72. [PubMed][CrossRef]

9. Perrett KP, Peters RL. Emollients for prevention of atopic dermatitis in infancy. *Lancet* 2020; 395: 923–4. [PubMed][CrossRef]

10. Wollenberg A, Barbarot S, Bieber T et al. Consensus-based European guidelines for treatment of atopic eczema (atopic dermatitis) in adults and children: part I. *J Eur Acad Dermatol Venereol* 2018; 32: 657–82. [PubMed][CrossRef]

11. van Zuuren EJ, Fedorowicz Z, Arents BWM. Emollients and moisturizers for eczema: abridged Cochrane systematic review including GRADE assessments. *Br J Dermatol* 2017; 177: 1256–71. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 25. januar 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.0884

Mottatt 2.11.2020, første revisjon innsendt 1.12.2020, godkjent 14.12.2020.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 30. mars 2026.